MAGYAR AFRIKA TÁRSASÁG
AFRICAN–HUNGARIAN UNION

AHU MAGYAR AFRIKA–TUDÁS TÁR
AHU HUNGARIAN AFRICA–KNOWLEDGE DATABASE

NAGY, István
Az alexandriai időisten / The Alexandrian Time-God
Eredeti közlés /Original publication:
BUKSZ, 2001, 168–172. old.
Elektronikus újraközlés/Electronic republication:
AHU MAGYAR AFRIKA–TUDÁS TÁR – 000.002.744
Dátum/Date: 2018. március / March
filename: nagyistvan_2001_recKakosy
Ezt az információt közlésre előkészítette
/This information prepared for publication by:
B. WALLNER, Erika és/and BIERNACZKY, Szilárd
Hivatkozás erre a dokumentumra/Cite this document
NAGY, István: Az alexandriai időisten / The Alexandrian Time-God, *AHU MATT*, 2018, **pp. 1–13. old.**, No. 000.002.744, http://afrikatudastar.hu
Eredeti forrás megtalálható/The original source is available:
Közkönyvtárakban / In public libraries
Kulcsszavak/Key words
Magyar Afrika-kutatás, könyvismertetés (Kákosy László: Az alexandriai időisten. Válogatott Tanulmányok (1957–1998), 2001)
African studies in Hungary, book review (Kákosy László: Az alexandriai időisten. Válogatott Tanulmányok (1957–1998), 2001

AZ ELSŐ MAGYAR, SZABAD FELHASZNÁLÁSÚ, ELEKTRONIKUS, ÁGAZATI SZAKMAI KÖNYV-, TANULMÁNY-, CIKK- DOKUMENTUM- és ADAT-TÁR/THE FIRST HUNGARIAN FREE ELECTRONIC

SECTORAL PROFESSIONAL DATABASE FOR BOOKS, STUDIES, COMMUNICATIONS, DOCUMENTS AND INFORMATIONS

* magyar és idegen – angol, francia, német, orosz, spanyol, olasz és szükség szerint más – nyelveken készült publikációk elektronikus könyvtára/ writings in Hungarian and foreign – English, French, German, Russian, Spanish, Italian and other – languages
* az adattárban elhelyezett tartalmak szabad megközelítésűek, de olvasásuk vagy letöltésük regisztrációhoz kötött/the materials in the database are free but access or downloading are subject to registration
* Az Afrikai Magyar Egyesület non-profit civil szervezet, amely az oktatók, kutatók, diákok és érdeklődők számára hozta létre ezt az elektronikus adattári szolgáltatását, amelynek célja kettős, mindenekelőtt sokoldalú és gazdag anyagú ismeretekkel elősegíteni a magyar afrikanisztikai kutatásokat, illetve ismeret-igényt, másrészt feltárni az afrikai témájú hazai publikációs tevékenységet teljes dimenziójában a kezdetektől máig./The African-Hungarian Union is a non-profit organisation that has created this electronic database for lecturers, researchers, students and for those interested. The purpose of this database is twofold; on the one hand, we want to enrich the research of Hungarian Africa studies with versatile and plentiful information, on the other hand, we are planning to discover Hungarian publications with African themes in its entirety from the beginning until the present day.

AZ ALEXANDRIAI IDŐISTEN

Kákosy László: Az alexandriai időisten. Válogatott Tanulmányok (1957–1998), Osiris Kiadó, Budapest, 2001, 390 old.

NAGY István

BUKSZ, 2001, 168–172. old.

Több mint két évtizeddel a Dobrovits Aladár tanulmányaiból készült válogatás megjelenése után (Akadémiai, Bp., 1979) újabb cikkgyűjtemény nyújt lehetőséget az ókori Egyiptom történetével és kultúrájával foglalkozó szakmai kutatások eredményeinek megismerésére. A hat témakörre bontott 26 tanulmány Kákosy László munkásságának négy évtizedét öleli fel. Mint a címből is kitűnik, kutatásainak egyik fő területe az időfogalom (3. témakör), amely fontos szerepet játszott az egyiptomiak történelemfelfogásában, vallási elképzeléseiben és mindennapi életében. A lakosság élelmezését biztosító mezőgazdasági javak megtermelésének előfeltétele volt a Nílus áradása, melynek kezdetét a Szótisz (Sziriusz) csillag héliákus felkelése (július 19.) jelezte. Ez a fontos esemény jelentette az újév kezdetét, a csillagot pedig az „évkezdet Úrnőjeként" az istenek között tisztelték. Az év elnevezése (renpet), valamint hieroglif írásmódja is a ciklikus megújulás, megifjodás folyamatára utal. Az őskáoszból létrehozott „rendezett világ" fennmaradása sem volt elképzelhető időfogalom nélkül. Az Égi Tehén mítosza szerint az ég, a föld és az alvilág megteremtésével egyidejűleg Ré Napisten az éveket is megalkotta. Hasonló elképzelés olvasható egy Amon-himnusz szövegében is (136. old.). Az újbirodalmi királysírok ábrázolásai között szerepel a nappalok és éjszakák, valamint az órák születésének megjelenítése. A kozmikus rend egyensúlyának (maát) megőrzését veszélyeztette az idő folyamatosságának megtörése, megállításának veszélye, amire a Nap alvilági útját leíró szövegek is utalnak.

Az időfogalom komplexitását illusztrálja ábrázolásainak változatossága az egyiptomi állatszimbolikában (166–176. old.). A legismer-

tebb példák mellett (főnix, skarabeusz, íbisz, macska) szerepel a kettős oroszlán („tegnap” és „holnap”), a saját far- kába harapó uroborosz kígyó („örökkévalóság”), a krokodilus („idő”), valamint a gnosztikus elképzelésekhez kapcsolódó kakasfejű, kígyólábú Abraxasz figurája is.

Külön tanulmány foglalkozik a kötet címadójának, az „alexandriai időistennek” alakjával (145–165. old.). A platóni világképben fontos szerepet játszó aión („mozdulatlan örökkévalóság”) és khronosz („a földi változások mértéke”) fogalmaihoz kapcsolódó későbbi elképzelések (orfizmus, hermetizmus, gnózis stb.) részletes ismertetését követően Kákosy az egyiptomi források elemzésével gazdagítja az oroszlánfejű alexandriai Aión időisten alakjához fűződő képzetek gazdag skáláját.

Az egyiptomi időfogalom számunkra gyakran ellentmondásos természetét az örökléthez fűződő elképzelések fejezik ki a legszemléletesebben. Ez a tanulmány (177–190. old.) első soraiból is kiderül, hiszen az egyiptomiak által két szóval jelölt fogalom (neheh és dzset) jelentését ma egyetlen szóval, illetve szinonimával („örökkévalóság”, illetve „öröklét”) értelmezhetjük, holott eredetileg nem voltak szinonimák. A ma embere számára abszurdnak tűnik az is, hogy e két fogalom viszonylag determinált volt, hiszen mindkettőnek volt kezdete és vége. Keletkezésük az „őskezdethez” (sp tpj) köthető. Bár említik őket az évkezdet kapcsán is („újév: a neheh eleje és a dzset vége”), nem tekinthetők ciklikusnak. Leginkább a nappalhoz és az evilági léthez kapcsolható neheh volt változások hordozója. A statikusabb dzset elsősorban az éjszakához és a túlvilági léthez köthető (186. old.). Azonban mindkettő vonatkozhat múltra, jelenre és jövőre egyaránt. Megszemélyesítve, Tutanhamon sírjában a neheh férfi, a dzset pedig női istenségként szerepel, míg Edfuban mindkét fogalmat férfialakok illusztrálják (181. old., 1. kép). Mivel a ne- heh és a dzset a teremtés által determinált, a tanulmány befejező része (188–190. old.) arra keres választ, hogy létezik-e más létforma és időtartam is. A Halottak Könyve 175. fejezete említi a „világ végét”, amikor a föld ősvízzé válását csak Ré (illetve Atum) és Ozirisz éli túl. Ugyancsak túllépi a neheh és dzset határait a sen-karika által szimbolizált elképzelés, amely az időn kívül a teret, az életet, sőt a sorsot is magába foglalhatja (190. old.). Az ősvíz fogalmához kapcsolódik a Barlangok Könyve egyik utalása, ahol az alvilágba leszálló Napisten így szól: „behatolok arra a helyre, ahonnan kijöttem. Megpihenek első születésem (he-

lyén).” Az alvilág tehát az őskáoszt jelenti a Napisten számára, amelyből naponta újjászületik. A megújulás (újjászületés) tehát csak a teremtett („rendezett”) világon kívül lehetséges. Erre a gondolatra utal az uroborosz kígyó által körbevett napgyermek (173. old., 5. kép), az őskáoszból való újjászületés örökkévalóságának képi megjelenítése.

A téma komplexitását jelzi, hogy a tanulmány megírása óta (1972) számos kutató (Assmann, Hornung, Luft, Westendorf stb.) foglalkozott az idő és az örökkévalóság fogalmának értelmezésével. E kutatások eredményeit foglalta össze Kákosy egy 1986- ban megjelent tanulmányában (Lexikon der Ägyptologie VI. Wiesbaden, 1986. 1361–1371. col.).

Az időről alkotott képhez kapcsolhatók az egyiptomiaknak az aranykorhoz (aurea aetas) fűződő elképzelései, melyekkel az első témakör két tanulmánya foglalkozik (11–40. old.). Jóllehet, az ősidőre (paut) már az Óbirodalom idején történik utalás, legszemléletesebb leírását az újbirodalmi Égi Tehén mítosza tartalmazza. Az aranykornak, amikor Ré Napisten istenek és emberek felett „egy dologként” uralkodott, az „ősbűn”, a háládatlan emberiség lázadása vetett véget. A lázadás letörését követően az eget és a földet szétválasztó, a túlvilágot létrehozó, csalódott, fáradt Napisten az Égi Tehén hátán elhagyja a teremtés színterét. A történeti korokban alakja a szigorú, de jótevő uralkodó ideálját testesíti meg. Egy ilyen király iránti nosztalgia főleg a népszerűtlen uralkodók (például Khufu) idején volt erős, valamint azokban a zűrzavaros időszakokban (Első és Második Átmeneti Kor), amikor az anarchikus állapotok miatt az elkeseredés általánossá vált. Nemcsak a Napistentől várták, hogy „megismételje azokat a jótetteket, melyeket saját szíve hozott létre”, hanem egy hőn áhított, erőskezű és igazságos uralkodótól is, hogy megszüntesse az anarchiát, és visszaállítsa a létbiztonságot (lásd Ipu, a Főrangú intelmei, 68–84. old.). Min- den kommentárnál ékesebb az a rövid utalás, amely a hükszosz hódítást (Második Átmeneti Kor) minősíti: „Ré nélkül uralkodtak”. Az Újbirodalom idején az aranykor eszméjét is a királyideológia szolgálatába állították (teogámia, oraculumok). Ezt tükrözi az „újjászületés érájának” bevezetése XI. Ramszesz idején, majd a thébai teokratikus állameszme érvényesülése. A Későkor emberének a boldog korszak eljövetele iránti várakozását fejezik ki a jövendölések („A fazekas jóslata”) és a szent állatok (Ápisz, főnix, szent kos) megjelenéséhez kapcsolódó szertartások és ünnepségek.

A múlt iránti nosztalgia megnyilvánulásai voltak a régi emlékművek megismerésére, titkaik feltárására irányuló kísérletek. Ezek tárgya volt, már az ókori Egyiptomban is Khufu (Kheopsz) fáraó piramisa, melynek „feltörésével" a kötet két tanulmánya is foglalkozik (43–67. old.). Már a Középbirodalom idejéből származó forrás (Westcar Papirusz) is az építmény titokzatosságáról beszél: „Khufu már régen kutatott Thot szentélye kamráinak a száma után, hogy hasonlót készítsen magának horizontja (= piramisa) részére." Talán ez a hagyomány is közrejátszott abban, hogy a későbbi időkben a fáraót a bölcsesség istenével, Thottal hozták kapcsolatba és a római korban (Manethón nyomán) az alkimisták Kheopsz fáraó titkos könyvei után kutattak (65. old.). Az Újbirodalom idején II. Ramszesz fia, Haemuaszet (a késői Szetna-regény főszereplője, lásd 235–250. old.) érdeklődik a régi emlékek iránt, melyek közül többet is restauráltat. A módszeres kutatásokra a szaiszi korban (Kr. e. 664–525) kerül sor, és a különböző források elemzése után Kákosy erre a korra teszi a Kheopsz-piramis felnyitásának időpontját is. Hérodotosz egyik meg- jegyzése a piramissal kapcsolatban különleges megvilágítást nyer egy közelmúltban történt felfedezés nyomán. A görög szerző állítása szerint (II. könyv, 127. fej.) a fáraó sírkamráját a piramisban csatorna veszi körül, amelybe a Nílus vizét vezették be. Két évvel ezelőtt Z. Hawass egyiptomi régész a Khephrén-piramishoz vezető feljáróból nyíló, szaiszi–perzsa kori aknasírt tárt fel, melynek alján, mintegy 30 méter mélységben, egy pillérekkel alátámasztott teremben vízzel körülvett, nagyméretű kőszarkofágot talált. Ilyen jelképes „Ozirisz-sír" látványához kapcsolódhatott talán Hérodotosz leírása is? A késő antik hagyományok nyomán a hermetikus irodalomban, majd több arab forrásban is (lásd Fodor Sándor: Arab legendák a piramisokról. Akadémiai, Bp., 1971) legendák olvashatók a Kákosy szerint Septimius Severus császár (vagy fia) által lezárt Kheopsz-piramisról, melyet csak Mámun kalifa idején (813–833) nyitottak fel ismét. Az újkori módszeres szakmai kutatás kezdete W. Flinders Petrie nevéhez fűződik (1883), és napjainkban is folytatódik. 1992–93-ban például az ún. Upuaut project keretében R. Gantenbrink német kutató a piramis egyik szellőzőcsatornáját (55. old., 1. kép) kísérelte meg kifürkészni egy miniatűr robot segítségével. A robot előrehaladását egy zárókő állította meg, melynek szerepét mindeddig nem sikerült tisztázni. A rejtélyek megoldását szolgáló erőfeszítéseket illusztrálja az is, hogy húsz

évvel később (1989) Kákosy „még egyszer” visszatért a kérdés vizsgálatára.

Az aranykor-mítoszok tárgyalása során már említettük az egyiptomi történelem azon időszakait (Első és Második Átmeneti Kor), amikor a központi hatalom meggyengülése, majd összeomlása anarchikus állapotokhoz, a közigazgatási rendszer teljes széteséséhez vezetett. Egy ilyen korszak szemléletes leírását nyújtja az Ipu(wer), a Főrangú intelmei, melynek az Újbirodalom idejéből fennmaradt verziója (Leiden Papirusz) szolgált a fordítás alapjául (68–84. old.). Tartalma alapján a mű egyaránt vonatkozhat mindkét korszakra, a fordító szerint azonban az Első Átmeneti Kor jöhet elsősorban számításba (68. old. 2. j.). Mű- faját tekintve azokkal a középbirodalmi alkotásokkal mutat rokonságot (Amenemhat és Merikaré intelmei, Az Életunt beszélgetése lelkével stb.), melyek a szakirodalomban különböző elnevezések alatt szerepelnek (Auseinandersetzungsliteratur, littérature pessimiste, Problemliteratur stb.). Ipu(wer) drámai hangon, gyakran ellentétpárok felsorakoztatásával ecseteli a katasztrofális állapotokat: az intézményrendszerek felbomlását, az istenek és halottak tiszteletének meg- szűnését. Maró gúnnyal szól az erkölcsi normák semmibevételéről, és intő hangon próbálja jobb belátásra bírni honfitársait („Gondoljatok az előírások betartására, a napok beosztására...”), időnként azonban a reménytelenség kerekedik felül: „Ó, bár felismerte volna [ti. Ré Napisten] jellemüket az első nemzedékben, hogy lesújtotta volna a gonoszságot...” Ilyen körülmények között még a sokak számára rossz emlékű Óbirodalom is idillikus kornak tűnik („Olyan szép azonban, amikor az emberek karjai piramisokat építenek”), hiszen Ipu(wer) egy új, erőskezű, de igazságos uralkodó eljövetelétől reméli az ország helyzetének jobbra fordulását.

Közel húsz évvel az asszuáni gát építéséhez kapcsolódó, széles körű nemzetközi összefogással megvalósult núbiai leletmentő akcióban való magyar részvételt (1964) követően, 1983-ban indult Magyarországról újabb régészexpedíció Egyiptomba, Kákosy László vezetésével. A thébai 32. sz. sír feltárásáról írt tanulmány (85–91. old.) a sír építészetileg is érdekes leírásán túlmenően ismerteti tulajdonosának, Dzsehutimesznek karriertörténetét II. Ramszesz uralkodása (Kr. e. 1279–1212) idején. Az expedíció által feltárt leletanyag egy része ma a budapesti Szépművészeti Múzeum állandó kiállításán látható, míg számos darab, közöttük Dzsehutimesz feleségének szépen faragott szoborportréja a kairói Egyiptomi Múzeum gyűjteményét gazdagítja.

A sír részletes leírása, a történeti hát- tér ismertetésével, külön kötetben is olvasható (Dzsehutimesz sírja Thébá- ban. Pytheas Kft., Bp., 1989).

Kr. e. 525-ben az egyiptomi állam elvesztette függetlenségét, és ezt követően, rövid megszakításokkal (XXVIII–XXX. dinasztiák) az ország idegen uralom alatt volt. A kötet egyik tanulmánya egyiptomi „szemszögből" vizsgálja két hódító magatartását és politikáját a leigázott országban. A macedón Alexandrosz (92–101. old.), akit a gyűlölt perzsa uralom alóli felszabadítóként fogadtak, igyekezett megfelelni a várakozásoknak. Megértést tanúsított a vallás és a kultúra iránt, átszervezte a közigazgatást. 331-ben felkereste Amon szentélyét a Szíva-oázisban, ahol az oraculum az isten fiának nyilvánította, hogy az ősi hagyományok szerint isteni fáraóként uralkodjon. Alakját többek között az általa alapított Alexandria és a személyéhez fűződő legendák (Sándor-regény) is megőrizték az utókor számára. Utóéletének egyik „epizódja" az 1995-ben világgá röpített szenzáció, mely sírjának a Szíva- oázisbeli „megtalálásáról" tudósított (96–98. old.). A Kákosy tanulmányának megjelenése (1996) óta eltelt évek során azonban bebizonyosodott, hogy szenzációkeltő álhírről volt szó, és Alexandrosz sírját továbbra is Alexandriában kell keresni.

Ha Kr. e. 30-ban nem részesült is lelkes fogadtatásban az actiumi csatában győzedelmeskedő Octavianus, személyét az egyiptomiak bizonyos várakozással fogadták (102–117. old.). Az új hódító politikája azonban nem hasonlítható nagy elődjéhez. Az ország élére praefectust nevezett ki (Cornelius Gallus), nem törekedett a papság megnyerésére, sőt a templomok földjeit elkobozta, az istenek kultuszát korlátozta. Magatartását a szakirodalom általában Egyiptom-ellenesnek ítéli. Kákosy árnyaltabban fogalmaz. A templomi ábrázolások és feliratok, valamint a tárgyi emlékanyag vizsgálatával igyekszik Augustusnak az egyiptomi vallás (elsősorban az Ízisz- és Szarapisz-kultusz) iránt megnyilvánuló toleranciáját bizonyítani, főleg uralkodásának második időszakában.

1998. október 15-én hangzott el Kákosy akadémiai székfoglaló előadása a Théba a Ptolemaiosz- és a római korban címmel (118–134. old.). A „százkapujú Théba" ebben az időben hajdani önmagának már csak árnyéka volt. A Ptolemaioszok uralmával szembenálló papság kétségbeesett erőfeszítéseket tett politikai szerepének megőrzésére, befolyása fenntartására. Az Amon-kultusz hanyatlását megelőzendő, kompromisszumokra is hajlandó volt, amit a görög mitológia elemei-

nek szinkretisztikus feldolgozása is bizonyít (például istenazonosítások: Amon–Zeusz, Ré–Héliosz, Ptah–Héphaisztosz stb.). A római korban egyes császárok és jelentős személyiségek Egyiptom iránti érdeklődése segített a pusztuló templomok és emlékművek megmentésében, restaurálásában. A város lassan- ként csupán turisztikai látványosság lett. A papság utolsó erőfeszítéseit dokumentálják azok a vallási iratok (Az Örökkévalóság Átvándorlásának Könyve, Lélegzés Könyve stb.), amelyek a hagyományok megőrzése és átmentése érdekében keletkeztek. A luxori templom eredeti funkciójának a végét jelentette a római castrum betelepítése 301-ben. A régi kultuszok helyébe a kereszténység lép, amely a milánói edictum (313) után győzedelmesen nyomul előre.

Külön témakört alkotnak azok a tanulmányok, amelyek az Egyiptom és a környező világ közötti kölcsönhatásokat elemzik. Az Egyiptom és az Ószövetség (193–213. old.) a szíriai-–alesztinai területekkel fennálló történeti és kulturális kapcsolatokat tárgyalja. A kezdeti békés bevándorlások (lásd Hnumhotep-sír – Középbirodalom) után hódítóként érkező népcsoportok (hükszoszok, Kr. e. 17–16. század) jelentős változást hoztak az addig zárt, elszigetelt ország életében (haditechnikai újdonságok, keleti kultuszok megjelenése stb.). A tanulmány kitér az egyiptomi tartózkodás történeti, vallási aspektusaira. Az Exodust az 1230–1210 közötti időszakra teszi, elutasítván egy korábbi időpont lehetőségét, ami az utóbbi időben ismét felmerült a szakirodalomban (Cl. Vandersleyen: L'Égypte et la Vallée du Nil II. Paris 1995. 232–237. old.). Az Irodalom, kultúra című részben Kákosy kimerítően tárgyalja az ótestamentumi könyvekben és az egyiptomi forrásokban fellelhető motívumokat, frazeológiai egyezéseket, műfaji rokonságokat (A két testvér története – József-történet; Ehnaton Naphimnusza – 104. zsoltár; Amenemope Intelmei – Példabeszédek; „ősbűn" motívum stb.).

Az egyiptomi Ozirisz-mítoszt, melynek elemei már az óbirodalmi piramis-szövegekben is megjelennek, ma ismert bővebb formában Plutarkhosz Kr. u. 120 körül írt filozófiai értekezése dolgozza fel. A latinul De Iside et Osiride címen közismert mű elemzésével (214–224. old.) Kákosy a Ptolemaiosz-kori vallás szinkretisztikus elemei, a homéroszi himnuszok, a sztoikus–platonista–újpüthagoreus iskola, valamint a keleti dualista nézetek hatásának kimutatásán túlmenően rámutat az egyiptomi asztrális túlvilághit elemeinek jelenlétére Plutark-

hosz művében, amely „egy kor teljes antik filozófiájának keresztmetszetét nyújtja”.

Ugyancsak a római kori egyiptomi vallás egyik sajátos aspektusával foglalkozik a szerző egy kisméretű dombormű ismertetése kapcsán (225–234. old.). A Thot–Hermész-kapcsolatra már Platónnál találunk utalást, a bölcsesség egyiptomi istenének későkori kultusza azonban a Ptolemaiosz-kori Hermész Triszmegisztosz alakjában teljesedik ki. Ekkor válik szorosabbá kapcsolata az Ozirisz-mítosszal. A népi vallásosságot dokumentáló, íbiszt, páviánt ábrázoló fogadalmi szobrokon és táblákon, valamint ezen állatok katakombákban elhelyezett múmiáinak tízezrein kívül a varázspapiruszok utalásai is az istenség népszerűségéről tanúskodnak.

A Kheopsz-piramis feltörésének problémáját tárgyaló tanulmány említi II. Ramszesz fiának, a régi emlékművek iránt szenvedélyesen érdeklődő Haemuaszetnek nevét. Több mint ezer évvel később alakja ismét felbukkan a császárkori démotikus irodalom egyik alkotásában, Szetna és Sziuszire történetében, melynek magyar fordítása 1962-ben jelent meg Wessetzky Vilmos tollából (*Varázskönyv*, Helikon, Bp.). A regényben Szetna néven szereplő királyfi egy varázskönyv megszerzésére törekszik, melynek szerzője Thot, a bölcsesség istene volt. Tanulmányában (235–250. old.) Kákosy a démotikus irodalom ismertetése után a varázsló mint irodalmi szereplő motívumának egyiptomi előzményein kívül a görög–római kori hatással (Lukianosz, Apuleius) is foglalkozik. Az alvilágjárás témáját az ókori görög–latin (Odüsszeia, Aeneis) és a zsidó–keresztény apokaliptikus irodalom szempontjából is elemzi.

A keresztény irányzatú gnózis másodlagosan jutott el Egyiptomba, ahol Alexandria szellemi atmoszférája döntően hatott további fejlődésére. A Nag Hammadiban talált kódexek tanúsága szerint ezeken a területeken még a IV. században is olvastak gnosztikus iratokat (Kákosy László: Fény és Káosz. A kopt gnósztikus kódexek. Gondolat, Bp., 1984). A kötetben olvasható tanulmány (272–277. old.) rövid összefoglalást nyújt erről az irányzatról, melyet leginkább a szélsőséges dualizmus jellemez, kiemelve azt az antagonisztikus ellentétet, amely a szellemi és anyagi világ, a fény és sötétség, a jó és rossz, valamint a test és lélek között fennáll. A szakirodalomban általánosan említett görög és iráni hatásokon túlmenően Kákosy az egyiptomi előzmények között az Ozirisz–Széth történetet, a leideni Amon-himnuszt, az uro-

borosz kígyó-, valamint Abraxasz-motívumot vizsgálva bizonyítja a gnosztikus tanok fejlődésére gyakorolt hatásukat.

Az egyiptomi írás ismeretének feledésbe merülése a IV. századtól kezdődően szinte a teljes ismeretlenségre kárhoztatta az ókori egyiptomi irodalom alkotásait is. Így nem gyakorolhatott közvetlen hatást az európai irodalomra sem, amint ezt Kákosy erről szóló tanulmányában megállapítja (278–292. old.). Míg az Ó- és Újszövetség, valamint a görög–római irodalom esetében számos téma és motívum kölcsönös átadása mutatható ki (278–287. old.), a középkorban elsősorban a hermetikus iratok (Corpus hermeticum) őrzik ezek nyomait. Athanasius Kircher, az első kopt nyelvtan (1644) szerzője is csak szimbolikus magyarázatokkal próbálta a hieroglifák értelmét megfejteni. Főleg az egzotikum dominált az egyiptomi témák megjelenésében a XVIII–XIX. századi romantikus alkotásokban (Mozart: Varázsfuvola, Rameau: Ozirisz születése, valamint Th. Gautier, A. France, M. Waltari stb. regényei).

Az Egyiptom és a külső világ kapcsolatainak vizsgálatában Kákosy munkásságának új fejezeteként értékelendő az a kísérlet, melyet 1995-ös tanulmányútja során tett Egyiptom és India történeti–vallási kapcsolatainak kimutatására. Elsősorban a thériomorf istenségek, valamint a szent állatok kultusza kapcsán keresi a közös motívumokat személyes tapasztalatai, az írott források és a szakirodalom tanulmányozása alapján. Bár megállapításait elsősorban munka-hipotézisnek tartja, a kutatás tárgyait alkalmasnak ítéli a „fenomenológiai összehasonlításra akkor is, ha a történeti kapcsolatok részletei homályban maradnak".

A kereszténység egyiptomi megjelenéséről, a pogány vallásokkal folytatott harcáról és végső győzelméről három tanulmány is olvasható. Az első (313–328. old.) a római kori előzmények ismertetésénél röviden szól a fáraókori vallási hagyományok továbbéléséről, a görög kultuszok és szertartások szerepéről, valamint az alexandriai zsidó közösség jelentőségéről. A kopt egyház alapításának Szent Márk személyéhez fűződő legendáját Kákosy történetileg nem tartja bizonyíthatónak, így a II. század elején élt Démétrioszt tekinti Alexandria első püspökének. A monoteizmus és a pogány vallások korai küzdelmét követő keresztényüldözések (200 körül, 249–251, 303–305) után Constantinus 324-es győzelme jelenti a keresztény vallás hegemóniájának kezdetét. Philae képletesen szólva is a régi vallás „szigete". Az Ízisz-templom papságának tevékenységéhez fűződő utolsó hieroglif

felirat 394-ből, a démotikus szöveg pedig 452-ből maradt fenn. Az „utóvédharcok" emlékét őrzi a Bész egy kopt legendában című tanulmány (348–360. old.). A szerzetesség kialakulásának története (329–347) a kopt egyházon belüli ellentéteket (ariánusok, nesztoriánusok) és a Bizánctól való elszakadást (640) ismertető rész után tér rá részletesen a remeteség kialakulásának (III. sz.), valamint a szerzetesközösségek létrejöttének (IV. sz.) tárgyalására. Az előzmények között említi az anakhórésziszt (az adószedők előli szökések), a katokhtoit (templomba menekült „fogvatartottak"), valamint a therapeuták („gondoskodók", „gyógyítók") tevékenységét. A remeték és szerzetesek életmódjának, lakáskörülményeinek, külső és belső küzdelmeinek (démonok, látomások, aszkézis) leírása zárja ezeknek az intézményeknek történetét, melyek – nem mindig kedvező egyházi megítélésük ellenére – a mai napig fellelhetők Egyiptomban.

Az egyiptomi asztrológiával (251–267. old.), a csillagok keletkezéséről szóló mítoszokkal (268–271. old.) foglalkozó tanulmányokat talán külön témakörbe kellett volna csoportosítani (a meteorbecsapódásokról szóló adatokkal együtt, 363–367. old.), hiszen ezek a témák Kákosy tudományos kutatásainak egyik fő területét alkotják (Egyiptomi és antik csillaghit. Akadémiai, Bp., 1978). Az Újbirodalom idejéből fennmaradt Égi Tehén mítosza kapcsán már esett szó a csillagok teremtéséről. A hozzájuk kapcsolódó vallási hiedelmek azonban már az óbirodalmi piramis-szövegekben, sőt építészeti alkotásokban is fellelhetők. A piramisok tájolása az északi égbolt felé, az elhunyt fáraó törekvése, hogy feljusson az „el nem pusztuló" (circumpolaris) csillagok közé, Ízisz és Ozirisz csillagként való megszemélyesítése, a Nagymedve csillagképhez fűződő mítosz, az időfogalom és a csillagok kapcsolata megannyi bizonyíték az asztrális elképzelések jelentőségére. A perzsa hódítást (Kr. e. 525) követő mezopotámiai hatások a későkori templomok zodiákus ábrázolásaival gazdagítják azokat az asztrális elképzeléseket, melyek Egyiptomon kívül is visszhangra leltek (Platón, püthagoreusok, orfikusok stb.), s amelyek Plutarkhosz idézett művében is jelentős szerepet játszanak.

A kötet Előszavában Kákosy László leszögezi, hogy a közölt tanulmányokat elsősorban kutatói pályája első időszakának bemutatására szánta, és ezért azokban csak kisebb módosításokat végzett. A tanulmányokat eredetileg közlő folyóiratok különböző jellegéből adódóan (tudományos, illetve ismeretterjesztő kiadványok) az egyes szövegek szerkezete, stílusa, magyarázó apparátusa eltérő. Hasznos segít-

séget jelent az egyes, főleg ismeretterjesztő jellegű cikkek végén olvasható irodalomjegyzék, ugyanakkor a tudomány művelőihez szóló tanulmányokban szereplő görög, illetve latin szövegidézetek fordításának hiánya (105., 113. és 177. old.) nem minden olvasó számára problémamentes. Teljesebb lett volna a kötetben szereplő témakörök által nyújtott kép, ha egy utószóban vagy a cikkek végén említés történt volna a magyar nyelven is hozzáférhető forrásokról (Westcar Papirusz, Ptahhotep intelmei, A két testvér története stb.) és szakirodalomról. Ugyan- akkor a Rövidítésjegyzék, valamint Név- és Tárgymutató nagymértékben megkönnyíti az eligazodást ezekben a tanulmányokban, melyek, bár „a megírás idejének tudományos szintjét tükrözik", máig érvényes megállapításokat tartalmaznak, és széles körű tájékoztatást nyújtanak az ókori Egyiptom története és kultúrája iránt érdeklődők számára.

MEGJELENT

***AHU MATT Könyvek / Hagyományos Kultúrák a Modern** Afrikában*

sorozat új kötetei

FÜSSI NAGY Géza

Etnokulturális folyamatok Kelet-Afrikában. Összegyűjtött tanulmányok (posztumusz), szerk./ed. by BIERNACZKY Szilárd, 2017, 426 pp. (3) (csak online változatban)

B. WALLNER Erika szerk.

Afrikakutatás Magyarországon – első kötet (A 70 éves Biernaczky Szilárd Afrika Barátság Könyve), 2017, 640 old. (4) (nyomtatott és online változatban is)

BÚR Gábor

Afrika-történeti tanulmányok, 2011/2017, 349 old. (5) (nyomtatott és online változatban is)

KUN Tibor

Hazatérés a szülőföldre. Frankofón afrikai irodalmi tanulmányok és antológia, 2012/2017, 574 old. (8), (nyomtatott és online változatban is)

MARAN, René

Batuala. Igaz néger regény, ford./transl. by KUN Tibor, elő- és utószó KUN Tibor és/and BIERNACZKY Szilárd, 2013/2017, 216 pp. (15) (nyomtatott és online változatban is)

SENGHOR, Léopold Sédar

Amiben hiszek (Ce que je crois), ford.(Hung. transl. by KUN Tibor, elő- és utószó KUN Tibor és/and BIERNACZKY Szilárd, 2015/2017, 268 pp. (16) (nyomtatott és online változatban is)

PÉNZES Tímea

Ghána ölelésében (több mint úti beszámoló), 2017, 208 pp. (17) (csak online változatban)

BIERNACZKY Szilárd és B. WALLNER Erika szerk.

Magyar Afrika Tudástár. Egy elektronikus könyvtár születése, 2017, 352 pp. (18) (nyomtatott és online változatban is)

FERWAGNER, Péter Ákos

Történelem a Magreb országaiban. Összegyűjtött tanulmányok, 2017, 447 pp. (19) (csak online változatban)

BIERNACZKY Szilárd

Afrika Magyarországon – Magyarok Afrikáról. Tudománytörténeti vázlatok – 1. kötet, 2017, 529 pp. (20) (csak online változatban)

MUNDUS NOVUS KÖNYVEK Kft.

levelezés: 2010 Érd, Földmunkás utca 6.

email: info@munduspress.hu

A nyomtatott kiadványok a Kiadó email címén rendelhető meg

E-KÖNYV KATALÓGUS

(elektronikus könyveinket az **eKÖNYV Magyarország Kft.** forgalmazza, lásd alább)

A Mundus Magyar Egyetemi Kiadó 2010-ben megszűnt. Az újonnan megalakult Mundus Novus Könyvek Kft. új tevékenységbe fogott. A MMEK szerzői közül azonban többen hozzájárultak, hogy egykori kiadványaikat elektronikus könyv formájában újra közzé tegyük. Az új kiadó könyvlistájában ezért részben új művek, részben az 1994 és 2010 között papíron megjelentetett művek elektronikus újrakiadásai vegyesen szerepelnek.

Kérjük, katalógusunkat továbbítsa egyeteme vagy intézménye könyvtárának!

HOGYAN RENDELHETŐK MEG E-BOOK KIADVÁNYAINK?

KAPCSOLAT

eKönyv Magyarország Kft.

1086 Budapest, Dankó utca 4–8.

Telefon +36-1/323-3980

e-mail: ugyfelszolgalat@ekonyv.hu

www: http://www.ekonyv.hu

Hogyan vásároljunk e-könyveket a Kft. honlapján?

--- 1. Regisztráció

Mielőtt vásárolna az ekonyv.hu webáruházban, regisztrálnia kell.

--- 2. Vásárlás

Válassza ki a megvásárolni kívánt e-könyvet, majd tegye a kosárba. Ezután a kosarat megnyitva lehet kifizetni, majd letölteni és azonnal olvasni az e-könyvet. A vásárlás elve és folyamata ugyanaz, mint más webáruházakban.

Az alábbi módokon lehet fizetni:

Fizetés esetén a könyvek azonnal letölthetőek és olvashatóak. Az e-könyvek vásárlása és letöltése nagyon egyszerű folyamat, alig másfél percet vesz igénybe.

KIADVÁNYOK

PUBLICATIONS

KÖNYVEK IDEGEN NYELVEKEN

BOOKS IN FOREIGN LANGUAGES

ERDÉLYI István
Archaeological Expeditions in Mongolia, 2017, 278 old. 4800.- Ft (papíron: 2000, 261 old., 6800.- Ft)
SZALAY Károly
Der Statthalter des Satans (regény), 2015, 290 old., ára: 4800.- Ft (papíron: 1999, 290 old., ára: 4900.- Ft)
SZENTES Tamás

Comparative Theories and Methods of International and Development Economics (A Historical and Critical Survey) (World Economics 1), 2016, 462 old., ára: 5900.- Ft (csak e-könyv, papíralapú kiadás: Akadémiai Kiadó, 2003)

SZENTES Tamás

The Political Economy of Development, Globalization and System Transformation (World Economics 2), 2016, 439 old., ára: 5900.- Ft (csak e-könyv, papíralapú kiadás: Akadémiai Kiadó, 2003)

VOIGT Vilmos

Suggestions. Towards a Theory of Folklore (tanulmányok), 2017, 432 old., ára: 4800.- Ft (papíron: 1999, 409 old., ára: 6800.- Ft)

KÖNYVEK MAGYAR NYELVEN

BOOKS IN HUNGARIAN

Afrika –kiadványok / Africa-publications
BIERNACZKY János
Frobenius-kommentárok. Megjegyzések Leo Frobenius 1933-ban megjelent *Kulturgeschichte Afrikas* című műve magyar fordításához, 2002, 188

old. (Hagyományos Kultúrák a Modern Afrikában – 1) (csak nyomtatva), ára: **elfogyott**

GUMAN István

Dogon mitológia és csillagászat, 2006, 200 old. (Hagyományos Kultúrák a Modern Afrikában – 2) (csak nyomtatva), ára: **elfogyott**

FÜSSI NAGY Géza

Etnokulturális folyamatok Kelet-Afrikában. Összegyűjtött tanulmányok, szerk. BIERNACZKY Szilárd, 2017, 434 old. (Hagyományos Kultúrák a Modern Afrikában – 3) (csak e-könyv) ára: ….- Ft.

B. WALLNER Erika szerk.

Afrikakutatás Magyarországon – első kötet. A 70 éves Biernaczky Szilárd Afrika Barátság Könyve, 2017, 621 old. (– 4), ára (ekönyv): 3400.- Ft., nyomtatott kiadvány: 4600.- Ft.

BÚR Gábor

Afrika-történeti tanulmányok, 2017, 349 old. (Hagyományos Kultúrák a Modern Afrikában – 5), ára: (e-könyv): 2500.- Ft (nyomtatott: 2011, 349 old. ára: 3600.- Ft)

KUN Tibor

Hazatérés a szülőföldre. Frankofón afrikai irodalmi tanulmányok és antológia, 2017, 574 old. (Hagyományos Kultúrák a Modern Afrikában – 8), ára: (e-könyv) 2800.- Ft (nyomtatott: 2012, 574 old., ára: 3900.- Ft)

MARAN, René

Batuala. Igaz néger regény, ford. KUN Tibor, elő- és utószó: KUN Tibor és BIERNACZKY Szilárd, javított és bővített, 2017, 208 old., (Hagyományos Kultúrák a Modern Afrikában 15) ára (e-könyv): 2200,- (nyomtatott: 2013, 161 old., ára: 3200.- Ft.)

SENGHOR, Léopold Sédar

Amiben hiszek (Ce que je crois), ford. KUN Tibor, elő- és utószó: KUN Tibor és BIERNACZKY Szilárd, javított és bővített, 2017, 246 old. (Hagyományos Kultúrák a Modern Afrikában – 16), ára (e-könyv): 2900.- (nyomtatott: 2013, 188 old., ára: 3900.- Ft)

PÉNZES Tímea – KÁDÁR István

Ghána ölelésében (több mint úti beszámoló), 2017, 208 old. (Hagyományos Kultúrák a Modern Afrikában – 17) (csak ekönyv), ára: 2900.- Ft

BIERNACZKY Szilárd – B. WALLNER Erika szerk.

Magyar Afrika Tudástár. Egy elektronikus könyvtár születése, 2017, 337 old. (– 18), ára (ekönyv): 2600.-Ft. nyomtatott kiadvány: 3800.- Ft.

FERWAGNER Péter Ákos

Történelem a Magreb országaiban. Összegyűjtött tanulmányok, 2017, 447 pp. (– 19) (csak e-könyv), ára: 3440.- Ft.

BIERNACZKY Szilárd

Afrika Magyarországon – Magyarok Afrikáról. Tudománytörténeti vázlatok – 1. kötet, 2017, (20) ára (csak ekönyv): 3680.- Ft.

Ethnologia (folyóirat), 2016/1–4. szám, elektronikus kiadás, 650 old., ára: 2900.- Ft, nyomtatrott kiadvány: 3900.- Ft.

Más kiadványok* / *Other publications

BOZÓKI András – SÜKÖSD Miklós szerk.

Az anarchizmus klasszikusai, 2015, 531 old., ára: 3800.- Ft (papíron: 2009, 531 old. ára: 4900.- Ft)

ERDÉLYI István

A Magyar Honfoglalás és előzményei, 2015, 185 old., ára: 2000.- Ft (papíron: 2002, 185 old., 2400.- Ft)

ERDÉLYI István

Scythia Hungarica. A honfoglalás előtti magyarság régészeti emlékei, 2015, 273 old., ára: 3800.- Ft (papíron: 2008, 273 old., 4900.- Ft)

FÁBIÁN László

Gyanánt. Regény Könyves Kálmánról, 2015, 267 old., ára: 2540.- Ft (papíron: 2006, 267 old., ára: 3900.- Ft)

FÁBIÁN László

Hazatérő lovam körmén virágos rét illatát hozza, avagy furcsa görcs a torokban, 2015, 113 old., ára: 1778.- Ft (papíron: 2006, ára: 2900.- Ft)

FÁBIÁN László

Tiszteld fiad, hogy hosszú életű legyen a földön (Apasági kereset), 2015, 377 old., ára: 3048.- Ft (csak e-book)

FÉJA Géza
Kossuth Lajos, 2017, 248 old., ára: 2400.- Ft (papíron: 2002, 247 old., 3400.- Ft)

FÉJA Géza
Lelkek párbeszéde, 2017, 326 old., ára: 2800.- Ft (papíron: 2002, 326 old., 3600.- Ft)

FÉJA Géza
Márciusi front, 2017, 226 old., ára: 2400.- Ft (papíron: 2003, 226 old., 2900.- Ft)

FÉJA Géza
Visegrádi esték, 2017, 280 old., ára: 2500.- Ft (papíron: 2003, 279 old., 3400.- Ft)

FÉJA Géza
Viharsarok, 2017, 398 old., ára: 2900.- Ft (papíron: 2004, 397 old., 2900.- Ft)

FÉJA Géza
Móric Zsigmond, 2017, 216 old., ára: 2400.- Ft (papíron: 2005, 218 old., 2900.- Ft)

GAZDAG László
Magyarország úttévesztése. (A rendszerváltás közgazdaságtana), 2015, 247 old., ára: 2000.- Ft (papíron: 2009, 247 old., ára: 3600.- Ft)

JÁVOR Béla

Karácsonyi levelek, bővített, 2014, 280 old., ára: 2500.- Ft (papíron: 2013, 280 old., ára: 3600.- Ft)

JÁVOR Béla
Gyomorkeserű (válogatott írások és példabeszédek), 2017, 266 old., 2200.- Ft (papíron: 2006, 263 old., 2800.- Ft)

JÁVOR Béla
Újratemetés. Nagy Imre és Kádár János (dráma), 2017, 70 old., 1800.- Ft (papíron: 2006, 68 old., 2300.- Ft)

MAGYAR Miklós

Örkény István és a francia abszurd dráma, 2015, 208 old., ára: 2159.- Ft (papíron: 2013, 2008 old., ára: 2600.- Ft)

MISUR György

Szarvasról Rómába. Diplomáciai küldetésben, 2015, 344 old., ára: 2500.- Ft (papíron: 2010, 344 old., ára: 3600.- Ft)

NYAKAS Szilárd
Magyar szöveg (publicisztikák), 2015, 272 old., ára: 1700.- Ft (papíron: 2008, 272 old., 2600.- Ft)
PERLASCA, Giorgio
A „szélhámos" Egy olasz embermentő a vészkorszak idején (emlékiratok), szerk.: Bangó Jenő és Biernaczky Szilárd, 2017, 304 old., 2600.- Ft (papíron: 2012, 302 old., 3800.- Ft)
SOKCSEVITS Dénes
Horvátország a 7. századtól napjainkig, 2015, 846 old., ára: 5000.- Ft (papíron: 2011, 846 old., ára: 6900.- Ft)
SZALAY Károly
Szerelem és halál Pompejiben (regényes kortörténet), 2014, 212 old., ára: 1800.- Ft (papíron: 1998, 212 old., ára: 2900.- Ft)
SZALAY Károly
Szerelmes éveink (regény), 2015, 211 old., ára: 2200.- Ft (papíron: 2002, 212 old., ára: 3400.- Ft)
SZALAY Károly
Karikatúra és groteszk a magyar középkorban, 2015, 236 old., ára: 2200.- Ft (papíron: 2003, 236 old., ára: 3400.- Ft)

SZALAY Károly
Párhuzamos viszonyok (regény), 2015, 322 old., ára: 2200.- Ft (papíron: 2003, 322 old., ára: 3400.- Ft)
SZALAY Károly
Bikakolostor (regény), 2015, 336 old. ára: 2200.- Ft (papíron: 2004, 336 old., ára: 3400.- Ft)
SZALAY Károly
A geg nyomában – 1. kötet, 2015, 313 old., ára: 2600.- Ft (papíron: 2006, 313 old., ára: 3600.- Ft)
VOIGT Vilmos

Negyvenöt év a szerelem kertjében. Összegyűjtött tanulmányok, 2014, 264 old., ára: 4130.- Ft (csak e-könyv)

WENNER Éva

Italo Svevo az Osztrák–Magyar Monarchia szellemi életében, 2017, 206 old. ára: 2600.- Ft (papíron: 2009, 201 old. ára: 3600.- Ft)

TERVEK / PLANS

Hagyományos Kultúrák a Modern Afrikában = MKMA

AFRIKA –KIADVÁNYOK / AFRICA-PUBLICATIONS

Előkészületben / In preparation

GÁBRIS Gyula

Afrika természetföldrajza (válogatott tanulmányok) (HKMA – 21)

SZILASI Ildikó

Torday Emil nyomában Kongóban, összegyűjtött tanulmányok (HKMA – 22)

BALÁZS Judit

Vendégprofesszorként Kairóban (több mint emlékirat) (HKMA – 23)

BÚR Gábor

Afrika-történeti tanulmányok, 2. kötet (HKMA – 24)

Megjelenik a későbbiekben / Appears later

VOIGT Vilmos

Today's African Folkore – as seen from Hungary (collected studies) (HKMA – 7)

BIERNACZKY Szilárd – BÚR Gábor szerk.

Afrikakutatás Magyarországon – második kötet (HKMA – 9)

VANSINA, Jan

A szájhagyomány. Egy történelmi módszerről, ford. Biernaczky János, (HKMA – 10)

KRIZSÁN László

Kalocsa szerepe a magyar Afrika-kutatás történetében (Magyar László, Czimmermann István, Menyhárt László) (HKMA – 11)

FROBENIUS, Leo

Az afrikai kultúra története. ford. Biernaczky János) (HKMA – 12)

SÁRKÁNY Mihály szerk.

Africana Hungarica, 3. évf., 1–2. szám, szerk. Sárkány Mihály (HKMA – 13)

SÁRKÁNY Mihály

A kikujuk földjén. Összegyűjtött afrikanisztikai tanulmányok (HKMA – 14)

BIERNACZKY Szilárd

Az afrikai népek szájhagyományai. Adalékok az Európán kívüli kultúrák szóművészetének vizsgálatához (válogatott tanulmányok) (HKMA – 18)

BIERNACZKY János

Leo Frobenius és a mai Afrikakutatás. Összegyűjtött írások (HKMA – 25)

PARK, Mungo

Park utazása Afrika belső tartományaiban (az 1816-os magyar nyelvű kiadás szerkesztett új közreadása, szerk./ed. by BIERNACZKY Szilárd) (HKMA – 26)

JANKÓ János

Afrikai tanulmányok (HKMA – 27)

ECSEDY Csaba

Gyűjtőúton Dél-Szudánban. Összegyűjtött tanulmányok (HKMA – 28)

BIEBUYCK, Daniel P. – BIEBUYCK, Brunhilde

"We Tost Those Whom We Marry" – An Analysis of Thirty-six Nyanga Tales, bevezette és szerk. BIERNACZKY Szilárd, 1987, Budapest, African Research Program, Eötvös University, 115 pp. (HKMA – 29)

ALMÁSY László

Recentes explorations dans le Desert Libyque (1932–1935), 1936, Le Caire, 98 pp. (HKMA – 30)

BESENYŐ János

Magyar békefenntartók és Afrika megismerése (válogatott tanulmányok) (HKMA –?)

HUNFALVY János

Összegyűjtött afrikanisztikai írások (HKMA – ?)

AZ ALÁBBI MŰVEK MÁR OLVASHATÓK AZ INTERNETEN /
The following books can be read on the internet

(ingyenesen letölthető kiadványok/free downloadable publications, lásd/see: részben/in part: *Magyar Afrika Társaság Szakmai Könyvtára* --- *Magyar Afrika Tudástár*, http://afrikatudastar.hu, vagy www.afrika.hu)

Más kiadványok* / *Other publications
ANKERL Géza

Anyanyelv, írás és civilizációk. Vendégségben a Földön, 2004
KAPRONCZAY Károly
Magyar orvoséletrajzi lexikon, 2004

Afrika –kiadványok / Africa-publications
CAMÕES, Luís de
A lusiadák (portugál nemzeti eposz), Ford. Hárs Ernő, bev. Rákóczi István, 1997
BIERNACZKY János
Frobenius-kommentárok. Megjegyzések Leo Frobenius 1933-ban megjelent *Kulturgeschichte Afrikas* című műve magyar fordításához, 2002
GUMAN István
Dogon mitológia és csillagászat, 2006
RÁKÓCZI István
Tengerek tengelye. Ibér terjeszkedés az Atlantikumban a 15–16. században, 2006
SZENTES Tamás

Elmaradottság és fejlesztés (papíron: 1972, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 486 old.)